

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

ሂሩት መለስ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- 1. አቶ ወርቁ ደረጀ

2. አቶ ወልዱ ገብሩ ወ/ጊዮርጊስ

ጠበቃ መንበረስላሴ በዛብህ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ አባርኪሮ ሁመድ - የቀረበ የለም

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ ፍርድ እና አፈፃፀሙን የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት በአውሲረሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሲሆን ለአፈፃፀሙ መሰረት የሆነው ውሳኔ የተሰጠውም በዚህ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 1481 ሰኔ 30 ቀን 2001 ዓ.ም ነው። በዚህ በመ/ቁጥር 1481 ሰኔ 30 ቀን 2001 ዓ.ም የተሰጠው ውሳኔ የአሁኑ ተጠሪ ባሁኑ አመልካች ላይ የካቲት 11 ቀን 2001 ዓ.ም በመሰረቱት ክስ መነሻ ሲሆን የክሱ ይዘትም ባጭሩ፤ ተከላኞች በውላቸው መሰረት ስራውን እራሳቸው ወይም በሚወክሉት ሰው ማሰራት ሲገባቸው ከ1999 ዓ.ም ጀምሮ እስካሁን ድረስ ውል ሰጪው እራሱ የጨው ምርቱን እያመረቱ ከጨው ማህበር ድርሻቸውን እየወሰዱ መሆናቸውን፤ የጨው ማምረቱን ስራ እራሳቸው ወይም የሚወክሉት ሰው እንዲጀምር በተደጋጋሚ ቢነገራቸውም ተከላኞች ፍቃደኛ አለመሆናቸውን በመግለፅ የጠየቁት ዳኝነት ውሉ እንዲፈርስ እንዲወሰንላቸው መሆኑን የሚያሳይ ነው። ጉዳዩን የተመለከተው ፍርድ ቤትም ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ ውሉ እንዲፈርስ ሲል በግልፅ ወስኗል። ለአፈፃፀም የቀረበው ውሳኔም ይህ ሲሆን የአሁኑ ተጠሪ የአፈፃፀም ማመልከቻቸው ላይ ውሉ በፍርድ ቤት ውሳኔ እንዲፈርስ መወሰኑን ገልፀው በውሉ መፍረስ ምክንያት የደረሰባቸውን ጉዳት አይነት እና መጠን ዘርዝረው ፍርድ ቤቱ አመልካች እንዲከፍሏቸው የአፈፃፀም ትዕዛዝ እንዲሰጥ ሐምሌ 06 ቀን 2001 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ ዳኝነት ጠይቀዋል። የአሁኑ አመልካችም ለአፈፃፀሙ ክስ በሰጡት መልስ በሕጉ አግባብ የተሰጠና ሊፈፀም የሚችል ውሳኔ ስለሌለ ልንገደድ አይገባም በማለት ተከራክረዋል። አፈፃፀሙን የያዘው ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን የአፈፃፀም ክርክር በመመርመር አመልካች ለተጠሪ ብር 71,000.00፣ 5789 ኩንታል ጨው እንዲሁም የ20343 ኩንታል ጨው 30% እንዲከፍሉ እና እንዲሰጡ በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ቢያቀርቡም ተቀባይነት አላገኙም። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስቀየር ነው።

የአመልካች ጠበቃ ጥቅምት 30 ቀን 2002 ዓ.ም በፃፉት ሁለት ገፅ የሰበር አቤቱታ በበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ላይ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት አለበት የሚሉበትን ምክንያት ዘርዝረው አቅርበዋል። ይዘቱም ባጭሩ በሕጉ አግባብ የተፈረደ ውሳኔ ሳይኖር አመልካች ለተጠሪ ገንዘብ እንዲከፍሉ፣ ጨው በኩንታል እንዲሰጡ መወሰኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 378 ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ስር የተመለከተውን የፍርድ አፈፃፀም ስርዓት ያሳገናዘበ ስለሆነ ሊታረም ይገባዋል በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ ሊታይ ይገባዋል ተብሎ ተጠሪ ቀርበው በፅሁፍ መልሳቸውን ሠጥተዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

እንደመረመረውም የአሁኑ አመልካቾች ለተጠሪ ገንዘብ እንዲከፍሉ እና ጨው በኩንታል እንዲሰጡ በአፈፃፀም መዝገብ የተወሰነው ባለእዳ በሚያደርግ ፍርድ መሰረት ነው? አይደለም? የሚለው ነጥብ በጭብጥነት ሊታይ የሚገባው ሆኖ አግኝቶታል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው የአሁኑ ተጠሪ በዋናው ጉዳይ ክስ ሲመሰርቱ ለውሉ መፍረስ ምክንያቶች ናቸው ያሏቸውን ነጥቦች ዘርዘረው ውሉ እንዲፈርስ በጠየቁት ዳኝነት መሰረት ውሉ እንዲፈርስ የሚገልፅ ውሳኔ መሰጠቱን፣ ለአፈፃፀም መሰረት የሆነው ውሳኔ ይህ ሲሆን የአፈፃፀም ማመልከቻ ሲያቀርቡ ግን በውሉ መፍረስ ምክንያት የደረሰባቸውን ጉዳት ዘርዘረው ጉዳቱን አመልካቾች እንዲተኩ እንዲወሰንላቸው መሆኑን ነው።

በመሰረቱ አንድ ሰው በአፈፃፀም ሊገደድ የሚችለው በሕጉ አግባብ የተፈረደ ፍርድ ሲኖር ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 378 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ ያስገነዝባል። በሌላ አገላለፅ አንድ ሰው የፍርድ ባለእዳ ስለመሆኑ የሚያረጋግጥ ፍርድ ሳይኖር በአፈፃፀም ሊገደድ አይገባም።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም ለአፈፃፀም መሰረት የሆነው ውሳኔ በመ/ቁጥር 1481 ሰኔ 30 ቀን 2001 ዓ.ም የተሠጠው ሲሆን ይህ ውሳኔ በአመልካቾች እና በተጠሪ መካከል የነበረውን የጨው መሬት ኪራይ ውል እንዲፈርስ በማለት ከመግለፁ ውጪ አመልካቾች ለተጠሪ በዓይነትም ሆነ በመጠን እንዲከፍሉ የተወሰነ የጉዳት መጠን ሁኔታ የለም። ተጠሪ በውሉ መፍረስ ምክንያት የደረሰባቸው ጉዳት እንዲከፈላቸው የጠየቁት ዳኝነት በዝምታ ታልፏል በማለት በበላይ ፍርድ ቤት ያሳረሙት ሁኔታ የለም። በእርግጥ ውሉ እንዲፈርስ ሲደረግ ሕጉ ያስቀመጠው አንዱ መፍትሔ የጉዳት ኪራይ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1771(2) ድንጋጌ ያሳያል። በዚህ ረገድ ዳኝነት ተጠይቆ በግልፅ የተሠጠ ፍርድ ሲኖር በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 378 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሰረት የሚፈፀም ይሆናል። ከዚህ ውጪ በግልጽ ፍርድ ያላረፈበት ፍርድ የሚፈፀምበት የሕግ አግባብ የለም። በመሆኑም የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካቾች ለተጠሪ ብር 71,000.00፣ 5789 ኩንታል ጨው እንዲሁም የ20343 ኩንታል ጨው 30% እንዲከፍሉ እና እንዲሰጡ በማለት የሠጡት ውሳኔ ያልተፈረደ ፍርድን ማስፈፀም ከመሆኑም በላይ የአመልካቾችን የመዳኘት ሕገ-መንግስታዊ መብት ያላገናዘበ በመሆኑ ውሳኔው መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተናል። በዚህም ምክንያት ተከታዮን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. በአውሲረሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 1631 ሐምሌ 07 ቀን 2001 ዓ.ም ተሰጥቶ በአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 2067 ጥቅምት 25 ቀን 2002 ዓ.ም በትዕዛዝ የፀናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. የአመልካቾችን ባለዕዳነት፣ የተጠሪን ባለገንዘብነት የሚያረጋግጥ ፍርድ ሳይኖር አመልካቾች በፍርድ አፈፃፀም የሚገደዱበት አግባብ የለም ብለናል።
3. ለክርክሩ የወጣውን ወጪና ኪራይ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

ት ዕ ዛ ዝ

- በዚህ ችሎት ሕዳር 03 ቀን 2002 ዓ.ም ተሰጥቶ የነበረው እግድ ተነስቷል። ለሚመለከተው አካል ይጻፍ። መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ራ/ታ